

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

נושא השבוע: נישואין (סה)
הפטרה: " והכהנים הלויים" (יחזקאל מד)

ט' אייר תשפ"ד 1525 (שנה כט')

פרשת אבואר

"אבואר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם..." (כא,א)

"אבואר ואמרת" - לשם מה הכפילות? להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י). רבי אלימלך מליזנסק זיע"א הסביר את המאמר: "להזהיר גדולים על הקטנים" - היינו להזהיר את האנשים הגדולים יחד עם הקטנים, כי כשמבקש אדם להטיל דברי מוסר לקטן ורוצה שהתיישבו על ליבו, אל יעשה זאת בצורה תקיפה וגלויה, כדי שהנער הצעיר לא יעלב ולא תיפול רוחו, לכן יזהיר את הגדולים כשהקטנים עמם, וכשהפניה נעשית לרבים יקבלם הקטן ביתר קלות ויפנים את המסר הנאמר ברוח טובה וישוב לדרך הישר.

"קדושים יהיו לאלוקיהם ולא יזכרו שם אלוקיהם" (כא,ו)

ידוע הוא שכפי גדולת האדם וקדושתו, כן צריך הוא להקפיד מאד שלא לגרום לחילול השם, היות והוא משמש דוגמא לאחרים המסתכלים על התנהגותו. וזה שכתוב: "קדושים יהיו לאלוקיהם" - הירא לדבר ה', "ולא יחללו שם אלוקיהם" - יזהר שלא יתחלל שם שמים על ידו חלילה, ובכלל זה אדם הכועס ומשתולל ויוצא מהאיזון הנפשי שלו שהרי המסתכלים עליו אומרים: כך מתנהג אדם דתי?

הבריאות מעל לכל

סיפר הרב פרידלנדר זצ"ל: כל הטוען, 'מה אני יכול לעשות? הכעס אצלי בטבע', טועה! כל אחד יכול ומסוגל לשלוט בעצמו.

פעם סיפר לי ידיד, בעל מלאכה שהכעס והרוגז מלווים אותו תדיר בעבודתו, עד כי הפך ממש לחלק מעבודתו. כוון שלחץ הדם שלו גבוה אסר עליו הרופא לכעוס ואמר: "אם תתרגו, אתה מסכן את חייך!", דברי הרופא עמדו לנגד עיניו שזה פיקוח נפש עבורו והוא אמר לעצמו: "הכל משמים, ומה בכך שאפסיד כמה שקלים... הבריאות שווה יותר".

רואים אנו שתיקון המידות תלוי ברצונו והחלטתו של האדם.

להתפלל.. להתפלל

מסופר על החפץ חיים שחשש שמא יבוא לידי כעס והקפדה, ולכן היה ממתפלל לה' שיצילנו ממידת הכעס. שח אחד מתלמידיו כי שם לב כמה פעמים, שהחפץ חיים הלך לבית הכנסת ושהה שם זמן מסוים. הוא החליט לעקוב אחריהם והתחבא תחת אחד הספסלים וציפה לראות מה מעשהו. החפץ חיים הופיע בחצות לילה ופתח את ארון הקודש, והתפלל מעומק הלב לפני ה' שיעזרהו להתגבר על מידת הכעס. (שם)

מעשה שהיה

בשכר ההתגברות

הסיפור הזה שהתרחש ממש לאחרונה או ליתר דיוק בי"א חשון קיבלתי רשות לפרסם מבעלי המעשה, בתקווה שייתן חיזוק באמונה ולזיכוי הרבים, זה סיפור על משפחה

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * **לא לעיין בזמן תפילה** * שקיעה 7:38-7:34 * סוף זמן ק"ש 8:25-8:27
כניסת שבת: 7:14 יציאת שבת: 8:05 יציאת שבת: 8:59

ברוכת ילדים בעיר חרדית, אם המשפחה הגיעה לאחת מרשתות המזון שלא נזכיר את שמה, וקנתה לפי צרכיה של המשפחה, מילאה עגלה והגיעה לחשבון, כאן חיכתה לה הפתעה לא נעימה בכלל, הקופאית פנתה לאם המשפחה ואמרה לה ללא כל התראה מוקדמת: 'את הגנבת יש לכל הקופאיות תמונה שלך ושל הבת'. ומיד שלפה את התמונות לעיניה המבועתות של האשה שכל מכריה מכירים אותה כבעלת יראת שמים כאשת חסד גדולה.

האשה לא הבינה כלל על מה מדובר והקופאית הסבירה לה: 'לפני שבוע את קנית פה ולקחת עם הבת שלך מוצרים שהיו מונחים כאן על הדלפק שלא היו שלך, הם היו שלי, אני הנחתי אותם כאן בשבילי, וכשהם נעלמו פניתי אל קצין הביטחון והוא בדק במצלמות וראה שאת והבת שלך לקחתם אותם. הוא הפיץ אצל כולנו את התמונה שלך ושל הבת, וביקש להודיע לו כשתבואי שוב על מנת לעצור אותך ולהתלונן עלייך למשטרה'... האשה ההמומה הבינה מיד במה מדובר, ובאותו רגע התמלאה בכעס נוראי על הקופאית שחרצה את דינה לעין כל... אולם היא החליטה שהיא מתגברת על עצמה ותענה בנחת וברוגע כדי לא לבייש את הקופאית. לאחר כמה שניות היא הצליחה להירגע ופנתה אל הקופאית ואמרה לה: 'למה את מדברת כך? הרי למחרת כבר החזרתי את כל המוצרים שנלקחו בטעות, כי כשהגעתי לחשבון היו לי הרבה דברים ואז התקשרתי לבתי שהיתה בבית שתבוא לעזור לי, והיא לא ידעה מה שלי ומה לא, והעמיסה את כל מה שהיה מונח על הדלפק בשקיות, ובבית כשראיתי שיש דברים שאינם שלי שלחתי מיד להחזיר, ואפילו ביקשתי מאחראית המשמרת שתשים לב כי אני לא יודעת של מי זה, ובכלל איך את מניחה דברים שלך בדלפק שבו מניחים לקוחות אחרים את המוצרים לעשיית החשבון, תראי למה גרמת? וכאן כבר לא יכלה לעצור מרגשותיה, וזרם דמעות בלתי נשלט פרץ מעיניה כשהיא חושבת על הביזיונות: 'שהתמונה שלי ועוד של הבת שלי שגם כך כבר מבוגרת בגיל ועוד לא התחתנה, וזה מה שחסר לבת שלי שהיא ממש צדיקה לפרסם תמונה שלה כגנבת, ה' ישמור!'.

האשה ניגשה אל אחראית המשמרת כולה נסערת, למזלה זו היתה אותה אחת שקיבלה את המוצרים ולא הבינה על מה סערת הרגשות והדמעות, רק כשהבינה את המצב ניגשה לקופאית ואישרה שכבר באותו היום כל המוצרים חזרו וזה בשל הטעות של הקופאית שהחליטה לעשות קניות בזמן העבודה, והוסיפה חטא על פשע שהניחה את הכל בדלפק הלקוחות, וכל אחד יכול להניזק בצורה כזו כמו האשה המסכנה שכבר הפיצו את תמונתה ותמונת בתה בין העובדים והקופאיות כגנבת.

האשה חזרה לביתה כשדמעות עדיין יורדות מעיניה, הבת הבינה שדבר מה קרה לאמה והיא בלא לדעת על מה ולמה, ניסתה להרגיע את אמה, 'את הרי יודעת שיש הרבה ניסיונות בחיים עברנו כל כך הרבה, מה את דואגת? יש לנו אבא בשמים שעוזר ותומך ולא עוזב אף אחד', והאם התחילה לספר לה אודות הקניה והחשדות, התמונות והקופאיות, הבת לא האמינה שהיא נושא השיחה הגיבה בתדהמה: 'אבל החזרנו עוד באותו יום את הדברים, מה גם שלא אנחנו אשמות, לא הייתי אמורה לחשוב שאני אורזת דברים שאינם שלי', היא הרגישה שהיא צריכה לפעול מהר ויש לה אפשרות אפילו לתבוע את הקופאית הזו אבל היא חזרה בה מהרעיון והביטה באמה בעוצמה רוחנית שרק בת ישראל מחונכת יכולה לעמוד בה 'אמא, היום י"א בחשוון, יום פטירתה של רחל אמנו ששמרה על שתיקה וזכתה לשבטים כיוסף ובנימין, אני מעדיפה ללכת בדרכה ולשתוק וה' יהיה בעזרנו, אני אגש לחנות ואסביר לקופאית את כל העניין'.

היא ניגשה לקופאית וכנראה שהקופאית עוד לא הפנימה שהיתה פה טעות, 'זו את?', היא שאלה בציניות 'כולם פה כבר מכירים אותך', הבת שרצתה 'לקבור' את עצמה במקום

שתקה...! היא ידעה שהיא בניסיון קשה, יש לה יכולת לענות ואף לתבוע את הקופאית שמזיקה לשמה הטוב, אך למרות הכאב העצום היא הסבירה לה באיפוק ובנועם את טעותה. הגם שכבר הסבירו לה וגם הנהלת החנות כבר ביקשה את סליחתה וסליחת אמה, וכמובן הסירו את התמונות, היא הבינה שלקופאית הזו יש בעיה מסוימת ולא ידעה מהי?, לאחר שהסבירה לה הכל והקופאית הבינה היטב כמה טעתה וכמה מצבה עכשיו לא טוב, היא ביקשה את סליחתה, אך תוך כדי ההסבר עם דמעות בעיניים אמרה הבת 'תדעי לך שאני יודעת כמה שאני צודקת, ואני היום כבר לא צעירה ועוד לא התחתנתי ואם אני צודקת אתחתן עוד השנה בעזרת ה'", כאן נשברה כבר גם הקופאית ופתחה את סגור ליבה וסיפרה שהיא נשואה שנים רבות ואין לה ילדים. הבת שמעה והתרגשה מאוד ואמרה שהיא סולחת בלב שלם ואף הבטיחה לה שתתפלל עליה ואף קנתה שוקולד משובח ונתנה לקופאית במתנה על מנת להמחיש את מחילתה והן נפרדו בחיבה ואחוזה.

והבלתי יאומן קרה ושבוע לאחר מכן הבת התארסה בשעה טובה! רגע אחד של הבלגה על כעס! שכרו הרבה מאד.

(דירשו- אמונה שלמה)

הנהגות בין בני הזוג[ית]

פינת ההלכה

מידת הכעס (ג) - כללי

א. מידת הכעס היא מידה רעה מאוד (הרמב"ם הל' דעות פ"ג הל' ג) נזקיה ועונשיה רבים ונוראים כמבואר בש"ס, בזוהר הקדוש ובכתבי האר"י ז"ל (פלא יועץ לגר"א פלא, אורח מישרים לגר"מ טריז' עמ' 122), היא פוגעת בבריאותו הגופנית והנפשית של הכועס (גמ' קידושין מ"א). וגורמת לו לביזיון (גמ' ס' וגם אין בה תועלת (אורח מישרים ס').

ב. הכעס גורם לאדם לעבור על עבירות קלות וחמורות (אורח מישרים ס"ג), על כך אמר אליהו הנביא לרב יהודה בגמרא "לא תרתח ולא תחטי" (בגמ' זכרות כ"ט): דהיינו "אל תכעס, שמתוך הכעס אתה בא לידי חטא" (רש"י ס'). ואמרו חכמנו ז"ל: כל הכועס בידוע שעוונותיו מרובים מזכויותיו (גמ' נדרים כ"ב).

להלן העבירות שבד"כ אדם נכשל כשהוא כועס בנוסף לעוון הכעס:

* עובר על מה שכתוב בתורה **"אנכי ה' אלוהיך"** (שמות כ, ב) דהיינו להאמין שיש בעולם אלוה אחד שממציא את כל הנמצא ומרוחו וחפצו כל מה שהיה ויהיה (ס' החינוך מ"א כה) ולכן אין לכעוס על הזולת על דברים שנעשו או באופן שנעשו, כי כל הנעשה איתנו מאיתו יתברך והכל בכלל מנת הייסורים הקצובה משמים בהתאם למעשים, והזולת רק שליח מהבורא להעניש.

* עובר על מה שכתוב בתורה **"לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני"** (שמות כ, ג) שלא נאמין באלוהים זולתי השם יתברך לבדו (ס' החינוך מ"א כו) והרי הכועס ושובר חפצים בכעסו, חז"ל (גמ' שבת ק"ה:) מחשיבים אותו כעובד עבודה זרה, שנאמר (תהילים פ"א): **"לא יהיה בך אל זר"**. איזהו אל זר שהוא בגופו של אדם הרי אומר זה יצר הרע של הכעס (חפץ חיים סער התפלות פ"ג).

* עלול לעבור על מה שכתוב בתורה **"לא תשא את שם ה' אלוהיך לשווא"** (שמות כ, ז) ס' החינוך מ' ל)

וכן **"לא תשבעו בשמי לשקר"** (ויקרא יט, יב) ס' החינוך מ' רכז).

הכועס עשוי להצדיק את דבריו ע"י שיטען שמה שהוא אומר זה אמת, שהרי הוא לא שולט בעצמו ומסוגל לכל.

* עלול לעבור על מה שכתוב בתורה **"כבוד את אביך ואת אמך"** (שמות כ, יב) אם כועס על הוריו. שחיובו של הבן לדבר עם הוריו בדרך של כבוד, ולכן אם הוריו פונים אליו בבקשה והוא עונה להם בחוצפה וכעס עובר על מצוה זו (עיין בס' כילד נלמד מן הכעס עמ' 18).

* עלול לעבור על מה שכתוב בתורה **"מדבר שקר תרחק"** (שמות כג, ז) דרך הכעסן לא להיכנע ולא להודות על האמת רק להצדיק את עצמו בדבריו ויטען כל טענה אפילו שקרית כדי להצדיק את דבריו (ס' כילד נלמד מן הכעס עמ' 179).

* עובר על מה שכתוב בתורה **"לא תקלל זרע"** (ויקרא יט, יד) שלא לקלל אחד מישראל בין איש בין אשה אפילו שהוא לא שומע את הקללה (ס' החינוך מ' כלא). ומבאר הרמב"ם (ס' המנוחות לא תעשה ש"ז) שקללה וכעס הולכים יחד שהקללה מרגילה את האדם לכעוס.

ואם מקלל את הוריו בכעסו ח"ו עובר גם על **"איש איש אשר יקלל את אביו ואת אימו"** (ויקרא כ, ט) * עובר על מה שכתוב בתורה **"לא תלך רכיל בעמך...."** (ויקרא יט, טז) - איסור רכילות ולשון הרע ומבאר החפץ חיים (ס' שמיטת הלשון שער התכונה פרק יג) הכעסן בעת זעמו אינו יכול להתאפק מלספר ככל העולה על רוחו כולל דיבורי לשון הרע ורכילות, שהרי הכועס על אדם הוא חפץ לבזותו.

* עובר על מה שכתוב בתורה **"לא תשנא את אחיך בלבבך"** (ויקרא יט, יז) שלא לשנא שנאת הלב לאחד מישראל (ס' החינוך מ' רלח). כפי שמצוי שאדם צובר כעסים על האדם שהרע לו או עשה משהו כנגדו ושונאו על כך וזה פורץ בכעס אחד גדול כלפי אותו אדם (ס' כילד נכלל מן הכעס עמ' 181).

* עובר על מה שכתוב בתורה **"הזכזכז תוכיזו את עמיתך ולא תשא עליו חטא"** (ויקרא יט, יז) שלא להלבין ולא לבייש פני אדם מישראל (ס' החינוך מ' רמז). הכועס ומוכיח את חברו עושה זאת בקול רועם, בגערה וזעף עד שגורם להלבנת פניו (ס' כילד נכלל מן הכעס עמ' 186).

* עובר על מה שכתוב בתורה **"לא תקום ולא תטור את בני עמך"** (ויקרא יט, יח) הנוקם מחפש להרע למי שצערו, והנוטר זוכר בלב את הרעה שעשה לו חברו ורק מזכיר לו (ס' החינוך מ' רמז). גם הכועס דרכו לנקום ולנטור לחברו על כל ענין שלא עשה כרצונו (ס' כילד נכלל מן הכעס עמ' 183).

מִשְׁרָשׁ הַמִּצְוָה: שידע האדם ויתן אל ליבו, כי כל אשר יקרה לו מטוב ועד רע היא סיבה שתבוא עליו מאת ה' יתברך, לכן אם ציערוהו או הכאיבו לו ידע כי עוונותיו גרמו לכך וה' יתברך גזר זאת עליו ע"י שליחים אלו ואחרים, ולא ישים מחשבותיו לנקום בהם כי הם אינם סיבת הרעה כי העוון הוא המסובב זאת (ס' החינוך מ' רמז).

* עובר על מה שכתוב בתורה **"ואהבת לרעך כמוך"** (ויקרא יט, יח). אמרו חז"ל (גמ' שבת ל"א). "מה ששנא עליך לא תעשה לחברך", האוהב את חברו כנפשו לא יגנוב ממנו, לא יסיג גבולו ולא יזיק לו בשום דבר (ס' החינוך מ' רמז). וכמו שהוא לא אוהב שכועסים וגוערים בו גם חברו אינו אוהב שינהגו עימו כך. והמתנהג עם חברו דרך שלום אהבה ורעות ומבקש תועלתו ושמח כשטוב לו, עליו אומר הכתוב (ישעיה מט, ג) **"ישראל אשר בך אתפאר"** (ס' החינוך ס).

* עובר על מה שכתוב בתורה **"ולא תזלזל את עם קדש"** (ויקרא כב, לב). מבאר ס' החינוך (מ' רל"ח) ששם ה' מתחלל כאשר אדם המפורסם בגמילות חסדים ומעשים טובים עושה מעשה עבירה. והרי אדם שכועס, אולתו נראת וחרפתו נגלית בעיני הבריות, שהכעס גורם לו טירוף הדעת, כפי שנאמר (משלי יב, טז) **"אویل ביום יוודע כעסו"**, כלומר באותה שעה שכועס נגלת אולתו ואנשים שואלים את עצמם: כך מתנהג אדם דתי? איפה יראת השמים שלו? איפה כל התורה שלמד? (בית היהודי לנר"א זכאי ח"ו עמ' 235).

* עובר על מה שכתוב בתורה **"ואהבת את ה' אלוהיך"** (דברים ו, ה). ובכלל קיום אהבת ה' צריך לקיים את אשר ה' מצווה אותנו לעשות בתורתו (ס' החינוך מ' תיח).

בגמרא (פסחים ק"ג): מובא: שלושה סוגי אנשים הקב"ה אוהבם ואחד מהם מי שאינו כועס. שהרי כשאדם כועס הוא עובר כמה עבירות ובזה שלא מקיים את רצון ה' הוא מוכיח בכך שאין הוא אוהב את ה', שאם לא כן היה מקיים את אשר הוא מצווה.

* עובר על מה שכתוב בתורה **"את ה' אלוהיך תירא"** (דברים י, ב) שחובה על האדם לירא מפני ה' יתברך ולזכור תמיד שמלך מלכי המלכים עומד מעליו ומסתכל על מעשיו ושומע דיבוריו ומי שבא לידי עבירה חייב לשים ליבו שה' ברוך הוא משגיח בכל מעשי בני אדם וישיב לו נקם כפי רוע המעשה והעובר על זה ולא שת ליבו לכך ביטל עשה זה (ס' החינוך מ' תל"ב).

והכועס ביטל מצוה זו, שהרי אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו (גמ' נדרים כ"ב): (ס' כילד נכלל מהכעס עמ' 182).

* עובר על מה שכתוב בתורה **"ולא תנוז איש את עמיתו ויראת מאלוהיך"** (ויקרא כה, כז) שלא להונות אף אדם מישראל, שלא יאמר לו דברים שיכאיבוהו, יביישוהו ויצערוהו (ס' החינוך מ' שלח). ואמרו חז"ל (גמ' בבא מציעא נ"ט). **"כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה שהקב"ה נפרע בעצמו לנוהג כן פירעון חזק (פלא יועץ ע' אונאה). וכשכועס אדם על חברו עובר על הדברים הללו כוון שמכאיב, מבייש ומצער את חברו בזה (ס' החינוך ס), וכל שכן כשהבעל כועס על אשתו זה יותר חמור, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה (גמ' בבא מציעא נ"ט).**

קבלת שבת מוקדמת באשדוד שעה ועשרים לפני זמן כניסת שבת ומנחה| בי"כ מאור הרשב"י
רח' שלמה בן יוסף 18 אזור ו'